

Galića »ustaški zlikovci« puštaju iz tamnice. Što je pravi razlog?

ZBOG ČEGA SE POKOJNI FRA BOGOMIR ZLOPAŠA (1914. – 1942.) SILNO ZAMJERIO JURI GALIĆU!?

fra Bogomir Zlopaša je bio pravi narodni fratar

► Piše: Ante Mijatović

»Bijačo, proklinjem te u ime Isusa Krista... Proklinjem te jer si se odrekla Boga, stvoritelja neba i zemlje i priklonila crnom komunističkom đavolu da s tobom na đavolski način ovladava...!« riječi su koje je Jure Galić, aktualni predsjednik SABNOR-a BiH i nekadašnji komunistički vođa i ilegalac u zapadnoj Hercegovini, ponovio u nekoliko navrata pripisujući ih pokojnom fra Bogomiru Zlopaši.¹

Analizirajući spomenutu Galićevu tvrdnju, napisanu i javno izgovorenu u više navrata, uz vidno izraženu i očitu osobnu netrpeljivost prema spomenutu franjevcu, učinilo mi se vrlo značajnim istražiti stvarne uzroke zbog kojih Jure Galić, ni unatoč odmaku od sedam desetljeća, nikako ne može zaboraviti jednog, na žalost, prerano preminulog hercegovačkog franjevca.²

Galićeva teza: Zbog antikomunističkih stavova hercegovačkih Hrvata odgovornost snose franjevci

Teško je s današnjeg motrišta uopće prosuditi jesu li Galićevi navodi o otvorenu »fra Bogomirovu zazivanju prokletstva na selo Bija-

ču« uopće točno interpretirani, ali je očito kakvim ciljevima takvi navodi jednog komunističkog prvaka danas trebaju poslužiti. Ti ciljevi prioritetno su u funkciji pokušaja opravdanja partizanskog zločina nad franjevcima, koji se dogodio u veljači 1945., i imaju za nakanu prokazati i prikazati hercegovačke franjevce kao isključivo političke osobe prema kojima je, kao klasnim neprijateljima, u skladu s komunističkim svjetonazorom i praksom sve dopušteno.

Izrečeni zaključak u potpunosti je vidljiv ako se sagleda Galićeva ocjena tadašnjih političkih uvjerenja hercegovačkih Hrvata, odnosno njihovo ustrajavanje na bogoljublju, domoljublju i ljubavi prema tek stvorenoj državi Hrvatskoj, što je u izravnoj suprotnosti s Galićevim nastojanjima da svaku želju za hrvatskom državom izravno etiketira po ideološkoj matrici nazivajući ju fašizmom, nacizmom, kleronacionalizmom, šovinizmom ili ustaštvom.

Hercegovački Hrvati »uglavnom, ne znaju šta su fašizam,

nacizam, ustaštvo, o čemu se toliko puno govori, jer oni sve ove pojmove u svojoj svijesti podvode pod pojam hrvatstva, kršćanstva i domoljublja, tome se podvrgavaju, time rukovode i time se oduševljavaju«, prosuđuje Jure Galić, u maniri »uvjerljivog« komunističkog tužitelja pojašnjavajući pritom ulogu hercegovačkih franjevaca i fra Bogomira Zlopaše u prvim danima nakon proglašenja Nezavisne Države Hrvatske, na način kao da će ih ovog trena opet sjesti pred sudsku porotu ili medijski opravdavati njihova smaknuća bez sudskog postupka.

»U takvoj ideološkoj »zatupljenosti« i strahu drže ih franjevci kao jedini intelektualci«, prosuđuje Galić navodeći kao primjer upravo fra Bogomira Zlopašu, »za kojeg se pričalo da i sama njegova isposnička pojava puno govori, propovijeda, pa su ga

zbog toga vjernici puno uvažavali«, »mudro« zaključuje nekadašnji komunistički agent.

Dakle, prema Galiću, iskonska krivnja franjevaca, pokazana na

Galić ne trpi ni pomisao na hrvatsku državu. Je li skrivio smrt hercegovačkih franjevaca okrivljujući ih za antikomunizam hercegovačkih Hrvata? Tijekom Drugog svjetskog rata kao uhoda djelovao je na području zapadne Hercegovine.

¹ Jure Galić, »Blajburg iz hercegovačkog ugla«, *Hercegovačke novine*, listopad 2009.

² Jure Galić, »Vrijeme i ljudi«, Svjetlostkomerc d. d., Sarajevo, 2005., str. 31.; *Hercegovačke novine*, listopad 2009. te nekoliko nastupa na Federalnoj TV.

FELJTON

POŠ: JURE GALIĆ

BLAJBURG IZ HERCEGOVAČKOG UGLA (1)

KO JE PROKLEO SELO BIJAČU

Švake godine na Blajburškom polju, u Austriji, za poginule pripadnike ustaške vojske održavaju se mise zadušnice, koje po tradiciji drži jedan od katoličkih biskupa, obvezno okružen raznim neprijateljskim simbolima među kojima i ustaškom, redovno slušaocima i javnosti upućuje neprimjerene poruke i pouke. Narodnooslobodilačku vojsku koja se borila protiv najvećeg zla, fašizma i nacizma, karakterisali su i nazivali zločinačkom, a ustaše i pripadnike raznih SS-legija, kvadranga, nevnim i regularnom „hrvatskom vojskom“. Zašto?

Ustičnoj i bogohajnoj propagandi, velik broj glasnih, gulih, nepismenih osobnih mladića, slušajući sve priče koje su pričane, kulebalo se i dvostruko: šta da radi, prvi tome, prihlojavajući se, da zbog svoje neodlučnosti ne propusti životnu šansu koja mu se sveliko nudi. Oni, uglavnom, ne znaju šta su fašizam, nacizam, ustaštvo, a čemu se toliko puno govori, jer oni sve ove pojmove u svojoj svijesti podvode pod pojam hrvatstva, kričanstva i domoljublja, tome se podvrgavaju, time rukovode i time se oduševljavaju.

Fra Bogomir Zlopaša, sa kojeg se pričalo da i sama njegova uporišna pojava puno govori, propovijeda, pa su ga zbog toga vjernici puno stvarali. On je tako, jednoga dana, sa svom svojom pobornošću i političkom angažovanosti, sa oltara, u bjačkom groblju, proklinjao Bijaču, jer je, kako je tada govorio, „poklekla pred komunistima i komunistom; i nije prihvatila pravi put koji joj se nudi“.

STRAH I PROKLETSTVO

Nemoguće je iz stičanja postupati strahom i strahom od prokletstva i odbijati vjerska kora žrtvica nosi iz tog vje-

ra vojsku, katoličkog crkvi vraća njen vjerski tradicionalni bitanški oja, št. Bija je ovi strahom toga vremena.

ZLOČIN U PREBILOVcima

U prvom mjesecima postojanja NDH, osimna su čitava srpska sela. U neposrednoj blizini Čapljine, u selu Prebilovcima, u roku od nekoliko dana ubijeno je oko 800 srpskih žitelja, uglavnom muškaraca. Ubijeni su žeti iz Čapljine, Ljubuškog... Sa punom intenzivnošću i na nebratuniji način u život se provodila Zakonska odredba o samoj pripadnosti, saznati srpske krvi i čistosti hrvatskog naroda i države, što je donesena od strane poglavnik Ante Pavelića 30. aprila 1941. godine, a koju su ustaše u zapadnoj Hercegovini tumačili kao gušenje masovne pobune samostalnih Srba i četnika protiv Hrvata i tek uspostavljenog Nezavisnog Države Hrvatske.

„Polnina“ Srba kod hrvatskog naroda u zapadnoj Hercegovini izazvala je veliku zapaljivost, ogorčenje i gnev sa priču. Ti Srbi, ni puno u hrvatskoj državi još nisu sklozili, a već im je zasmetala, jer im smeta što je hrvatsko. Oni hoće samo

POGLAVNIK ANTE PAVELIĆ - U Zagrebu, u uzarenoj atmosferi ustaške propagande i žurbe u uspostavi i stabilizaciji vlasti, te mobilizaciji što većeg broja mladih u ustaše, u posebnu pojetu, prima veću grupu katoličkih bogohajnika koji mu donose prikladne poklone i javno izražavaju svoju neograničenu zahvalnost i odanost ustaštvo...

Galićev pamflet

ovom primjeru, ogleda se u tome što ulogu propovjednika i ideoloških prosvjetitelja hercegovačkih Hrvata nisu prepustili njemu osobno, kao i njegovim drugovima, nego su vjernicima otvoreno ukazivali na sve opasnosti koje komunizam nosi u vjerskom i nacionalnom smislu, što je otvoreno pokazao i kasniji slijed događaja.

»Fra Bogomir Zlopaša je tako, jednoga dana, sa svom svojom pobožnošću i političkom angažovanosti, sa oltara, u bjačkom groblju, proklinjao Bijaču, jer je, kako je tada govorio, poklekla pred komunistima i komunistom i nije prihvatila pravi put koji joj se nudi«, tvrdi Jure Galić, ustrajavajući i dalje u suludom vjerovanju kako je put kojim je on kročio jedini put »istine«, bez obzira što je popločan milijunima nevinih ljudskih žrtava i drugim nebrojenim zlodjelima.

Tko je fra Bogomir (Slavko) Zlopaša

Rodio se 7. travnja 1914. u Buhovu. Četverogodišnju pučku školu završio je u Rasnu (1921. – 1925.), a gimnaziju na Širokom Brijegu (1925. – 1934.). Još kao gimnazijalac odlučio se na svećenički poziv. U franjevački novicijat na Humcu stupio je 6. kolovoza 1931. Za svećenika je zaređen 12. rujna 1937. Mladu misu slavio je u zimu iste godine u Buhovu.

Nakon mlade mise nastavlja školovanje u Schwazu (Austrija) i Rimu. Zbog ratnih prilika vraća se 1940. u Hercegovinu i marljivo radi kao profesor filozofije, propovjednik, ispovjednik te kao organizator mladeži u župi Humac. Koncem 1941. vraća se u Rim kako bi završio započeti studij filozofije. Međutim, zbog teške bolesti biva prinuđen ponovno napustiti školovanje. U siječnju 1942. odlazi u lječilište Novi Marof, gdje i umire 16. travnja 1942. Zbog ratnih

prilika pokopan je u Novom Marofu. Njegovi posmrtni ostatci preneseni su na Humac 1971.

Obilježavanje blagdana sv. Ante 1941.

Povijesni izvori i svjedočenja još živih očevidaca kazuju da postoji još jedna neizravna poveznica između Jure Galića i tog davno preminulog hercegovačkog franjevca. Sudeći prema tim izvorima, upravo je fra Bogomir predvodio središnju koncelebriranu sv. misu na Humcu 13. lipnja 1941. kojoj je nazočilo više od deset tisuća vjernika, čije su održavanje Jure Galić i njegovi drugovi pokušali spriječiti. U vrlo zapaženoj propovijedi fra Bogomir je pozdravio obnavljanje države Hrvatske te javno čestitao imendan poglavniku Anti Paveliću, čime se iznimno zamjerio tadašnjim partijskim čelijama iz Ljubuškog i Bijače. Uz kazano oštro je osudio četničko-boljševički ustanak protiv tek rođene hrvatske države i uvoz komunizma kao bezbožničke ideologije među katolički hercegovački puk. U toj propovijedi posebice se oštro, prema tvrdnjama očevidaca, obrušio na one Hrvate koji su kao sluge četničko-boljševičke politike »digli ruku« na tek rođenu državu Hrvatsku negirajući tako povijesne težnje vlastita naroda.

Naravno, ništa od rečenog ne može se uzeti kao krimen, kako njemu osobno tako niti franjevačkoj zajednici u Hercegovini. Riječi su to koje su u potpunosti podudarne s riječima blaženog kardinala Alojza Stepinca, izrečene pred tužiteljem Jakovom Blaževićem i komunističkim sudom: »Hrvatski narod plebiscitarno se izjasnio za hrvatsku državu i ja *bih bio ništarija*, kad ne *bih* osjetio bilo hrvatskog naroda«. Međutim, samoj središnjoj proslavi blagdana sv. Ante 13. lipnja 1941. prethodili su događaji o kojima se iznimno malo zna.

Fra Bogomir s obitelji 1938.

Galićeva »ustaška slava« na Humcu kod Ljubuškog

U noći uoči blagdana sv. Ante, odnosno 12. na 13. lipnja 1941., skupina je komunista s Bijače, kako navodi Jure Galić u svojoj knjizi *Vrijeme i ljudi*, u Ljubuškom i na Humcu raspacala ilegalni prvomajski letak, proglas KPJ.

Upravo zbog te aktivnosti u sljedećih nekoliko dana uhićeni su i odmah zatim pritvoreni: Jure Galić Veliki, Marijan Primorac, Ante Primorac, Ilija Primorac, Ljubo Primorac, Stipe Primorac i Jure Galić Rojak.

Činjenica da je ova skupina uhićena tek nekoliko dana kasnije kazuje da su i u vrijeme svetkovine 13. lipnja 1941. na Humcu bili oni osobno, kao i njihovi simpatizeri. Stoga nikoga ne treba čuditi dezinformacija koja se dosta puta pojavljivala u srbijanskim publicističkim i medijskim pamfletima. Ta dezinformacija doslovce kaže: »Fra Bogomir Zlopaša, iz prvih redova ustaškog pokreta, je sa crkvene slave kod Ljubuškog na dan Sv. Ante poslao telegram Paveliću i ministru Artukoviću sa sadržinom: – S veličanstvene proslave sv.

Ante na Humcu kod Ljubuškog pozdravlja vas 20.000 prisutnih uvijek spremnih umrijeti za vas i za domovinu.« Da je riječ o klasičnoj dezinformaciji, govori i podatak da je Andrija Artuković, zajedno s tadašnjim gradonačelnikom Zagreba Jozom Dumančićem, boravio na Humcu 13. lipnja 1941. Boravio je, naime, na sv. misi te posjetio i župni dvor, o čemu svjedoči nekoliko izvora pa i pisanje samog Jure Galića.

*Puk je bio uz svoju državu.
Komunisti mu to nikada nisu
oprostili.*

Pušten iz »zloglasnog« ustaškog zatvora

Kad je, pak, u pitanju boravak, i poglavito izlazak, Galićeve komunističke skupine iz tamnice, onda se jako zanimljivim čini podatak da je ta skupina iz tamnice izišla zahvaljujući pravosnažnoj oslobađajućoj sudskoj presudi, što je u velikoj kontradiktornosti s Galićevim izjavama o stanju i uvjetima koji su u tom razdoblju vladali u Hercegovini.

U nedavnom razgovoru za *Slobodnu Bosnu* Galić tvrdi da je »veliko zanimanje za njegov slučaj kasnije pokazao i Eugen Dido Kvaternik, tražeći dostavu sudskog spisa u Za-

greb, te kako ga je prelazak u ilegalu i odlazak u Biokovo spasio sigurnog odlaska u Jasenovac«. Međutim analitičari koji su se studioznije bavili ovom temom, smatraju kako je u ovom slučaju riječ o klasičnom primjeru Galićevog samoreklamerstva. Činjenice i iskazi sudionika tih događaja kazuju sasvim drukčije. Prema tim iskazima, u Ljubuškom su 13. lipnja 1941., odnosno u trenutcima kad je Jure Galić već bio pritvoren, boravili Andrija Artuković i Jozo Dumančić, obojica Ljubušaci i visokopozicionirani dužnosnici ustaškog pokreta i tadašnjeg državnog poretka NDH. U Ljubuškom i danas postoje svjedoci koji mogu potvrditi da se Andrija Artuković tom prigodom osobno založio za pravično suđenje utamničanim Ljubušacima. Međutim, je li osim te izjave postojala i neka druga sprega između tadašnjeg ustaškog ministra i pritvorenika na čelu s Jurom Galićem, nitko ne želi potvrditi niti demantirati.

O Galićevu karakteru dovoljno govori i podatak da je odvjetnik, koji je 1941. njega i ostale komuniste s Bijače izvukao iz »zloglasne ustaške« tamnice, pet godina kasnije osuđen i strijeljan u Mostaru. Ne od »ustaškog« suda, nego od Narodnog suda FNRJ pred kojim je optužnicu iznosio, nitko drugi, nego tadašnji vojni tužitelj u Mostaru Jure Galić. ✍

Jure Galić danas kao predsjednik SABNOR-a